

Β'.

Περὶ τῆς τερηδόνης τῶν ὀδόντων.

§. 533.

Οἱ ὀδόντες εἰσὶ τῆς τάξεως τῶν ὀστέων, καὶ ὡς τοιαῦτα περιπίπτουσιν εἰς ἀνάλογα νοσήματα. Ἡ τερηδὼν ἀλίσκει ὅλους τοὺς ὀδόντας, κατ' ἐξοχὴν δὲ τοὺς γομφίους, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γεννᾶται αὕτη εἰς τὴν στεφάνην αὐτῶν, πολλάκις δὲ καὶ εἰς τὴν ῥίζαν.

§. 534.

Ἐν τῇ στεφάνῃ τῶν ὀδόντων γεννᾶται ἡ τερηδὼν ἢ ἀπὸ τῶν ἔξω πρὸς τὰ ἔνδον, ἢ ἀπὸ τῶν ἔνδον πρὸς τὰ ἔξω· καὶ ὅταν μὲν ἢ ἀπὸ τῶν ἔξω πρὸς τὰ ἔνδον, ἄρχεται ὁ ὀδὸς κατὰ τι, ἢ κατὰ πολλὰ μέρη ταυτοχρόνως, κατὰ τὰ πλάγια ἢ κατὰ τὴν κορυφήν, ἢ ἀποβάλλῃ τὸ κατὰ φύσιν λευκὸν καὶ στιλπνὸν αὐτοῦ χρῶμα, καὶ νὰ γίνωνται κατὰ τοὺς ῥηθέντας τόπους ῥωγαὶ ἢ κοιλώματα ὀφρυνώδη ἢ ὑπομέλανα, ἅπερ μεγαθύνονται κατὰ μικρὸν. Ὁ οὕτω βεβλαμμένος ὀδὸς ἀναπέμπει ὀδμὴν κακὴν, καὶ ὅταν ἡ τερηδὼν προχωρήσῃ μέχρι τῆς ἐντὸς οὐσίας τοῦ ὀδόντος, ἀπογυμνοῦται τὸ νεῦρον, οὗ καθάπτονται τὰ βρώματα καὶ ὁ ἀῖρ, ἐκ τούτου δὲ γεννῶνται πόνοι διάφοροι κατὰ τε τὴν σφοδρότητα καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν· πολλάκις δὲ φλεγμονὴ τῶν οὐλῶν κ. τ. λ. Ὅταν δὲ ἡ τερηδὼν ἄρχηται ἀπὸ τῶν ἔνδον πρὸς τὰ ἔξω, οὐδεμίαν φαίνεται ἀλλοίωσιν ἐν τῇ στεφάνῃ τοῦ ὀδόντος, ἀλλὰ γεννᾶται κατὰ πρῶτον πόνος μᾶλλον ἢ ἥττον σφοδρὸς καὶ ἡ διάρκει' αὐτοῦ εἶναι ἀόριστος, καὶ ἐπανέρχεται πάλιν εὐθύς ἐρεθιζόμενος πολλάκις ὑπὸ ψυχροῦ ἀέρος, ψυχροῦ ποτοῦ κ. τ. λ. τέλος δὲ φαίνεται κατὰ τὸν ὀδόντα στίγμα ὀφρυνώδες ἢ ὑπομέλαν, ὅπερ κεῖται μᾶλλον ἢ ἥττον βαθυτέρω τοῦ στίλβοντος μέρους τοῦ ὀδόντος, μεγαθύνεται κατὰ μικρὸν, ἢ γίνεται μελανώτερον οὕτως, ὥστε φθίρεται ἡ ἐντὸς οὐσία τοῦ ὀστοῦ, καὶ τὸ στίλβον μέρος τοῦ ὀστοῦ μεταβάλλεται εἰς λεπτὸν κέλυσος, εὐκόλως ἀποθραυόμενον.

Ὅταν δὲ ἡ τερηδὼν βλάβῃ τὴν στεφάνην τοῦ ὀδόντος, ἡ βλάβη αὐτῆς ἐκτείνεται καὶ μέχρι τῆς ῥίζης αὐτοῦ, ἥτις φθίρεται κατὰ μικρὸν καὶ πολλάκις συμπάσχουσι τὰ οὐλα καὶ τὰ φατνία τῶν ὀδόντων· τὸ περιέχον τὴν πάσχουσαν ῥίζαν τοῦ ὀδόντος οὐλον φλεγμαίνει, ἐξογκοῦται καὶ ἐμπυῖσκειται πολλάκις (παρουλὶς), καὶ ὁ ὑπαλείφων τὸ φατνίον ὑμῆν φλεγμαίνει ὁμοίως, καὶ ἀπορρέει πολλάκις πῦρον ἀνά μέσον τοῦ οὐλου καὶ τῆς ῥίζης τοῦ ὀδόντος· πολλάκις δὲ προσγίνονται καὶ πόνοι σφοδροὶ καθ' ὅλον τὸ ἡμισυ μέρος τοῦ προσώπου, καὶ ἐξόγκωσις τῆς γνάθου.

§. 535.

Ἡ κατὰ τὴν ρίζαν τοῦ ὀδόντος γεννωμένη τερηδὼν δηλοῦται πολλάκις ἐπὶ πολὺν χρόνον διὰ σημείων λίαν ἀμφιβόλων. Ἐπιγίνονται πόνου τῶν ὀδόντων ὀλιγοχρόνιοι, φλεγμονὴ καὶ ὄγκος τῶν οὐλῶν κατὰ τὸν τόπον τοῦ πάσχοντος ὀδόντος, ὅστις ἐξανίσταται ἐνίοτε ὑπὲρ τοὺς ἄλλους, ἀποστήματα τῶν οὐλῶν, ἢ ἐκτὸς τοῦ στόματος κατὰ τὰς γνάθους εἰς ἀντιστοιχόν τόπον τοῦ πάσχοντος ὀδόντος. Ἡ στεφάνη τῶν τοιούτων ὀδόντων εἶν' ἐν τοσοῦτῳ ὑγιῆς, καὶ ἡ βεβαία διάγνωσις δύναται νὰ γείνη μόνον διὰ τῆς ἀκριβοῦς παρατηρήσεως τῶν εἰρημένων σημείων καὶ τοῦ πόνου, ὃν αἰσθάνεται ὁ ἄρρώστος, ὅταν ἐπικρούσωμεν τὸν πάσχοντα ὀδόντα μὲ μῆλην μετάλλινον.

§. 536.

Ἐκτὸς δὲ τῶν εἰρημένων συμπτωμάτων, ἅπερ προξενεῖ ἡ τερηδὼν τῶν ὀδόντων, ἀλίσκει πολλάκις αὕτη καὶ τὴν φαττιοῦχον ἀπόφυσιν, βλάπτει τὸ Ἰγμόριον ἄντρον, ὅταν πάσχωσι τῆς ἄνω γένους οἱ ὀδόντες, ἐπιγίνονται ὄγκοι καὶ ἐκσαρκώσεις τῶν οὐλῶν (ἐπουλίς), ὅτε μὲν μαλακαὶ καὶ μυκητώδεις, ὅτε δὲ σκληραὶ καὶ στερεαὶ, καὶ ὅτε μὲν ὑπερβαλλόντως ἐπώδουνοι, ὅτε δ' ὀλίγον ὀδυνηραὶ, καὶ ποτε δὲ ὅλως ἀνώδουνοι· καὶ ὅτε μὲν ἔχουσαι πλατεῖαν τὴν βάσιν, ὅτε δὲ στενὴν καὶ ἐν εἶδει μίσχου, οὐσαι εἰσὶν ἰσχυροὶ μὲν κατὰ τὸ μέγεθος, ἐρυθραὶ δὲ πάντοτε καὶ συγχρότερον εἰς τὰ τῆς κάτω ἢ εἰς τὰ τῆς ἄνω γένους οὐλα.

§. 537.

Τὰ γεννῶντα τὴν τερηδόνα τῶν ὀδόντων αἷτια εἰσὶν ἢ ἐκτὸς ἢ ἐντὸς τοῦ σώματος· καὶ ἀπὸ μὲν τῶν ἐκτὸς τοῦ σώματος εἰσὶ κατάχρησις ὀριμῶν καὶ ὀξέων πραγμάτων, ἀμέλεια τῆς καθαριότητος τῶν ὀδόντων, βρωσις ἐδεσμάτων θερμῶν καὶ ψυχρῶν, ἐναλλάξ γινομένη, καπνισμὸς καὶ πᾶσα μηχανικὴ βλάβη τῶν ὀδόντων, ἧτις φθείρουσα τὴν ὑελώδη τῶν ὀδόντων οὐσίαν ἐκτίθησι τὴν ἔσω ὀξεῖνην αὐτῶν οὐσίαν εἰς τὴν ἐπήρειαν τοῦ αἵρος. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁμοίως ἡ τερηδὼν τῶν ὀδόντων γεννᾶται ἐξ αἰτίων ἐντὸς τοῦ σώματος ἐπικρατούντων, καὶ μάλιστα ἐκείνη, ἧτις γεννᾶται εἰς τὰ ἐντὸς τοῦ ὀδόντος. Μαρτυρεῖται δὲ τοῦτο μάλιστα ἐκ τῶν ἑξῆς· πρῶτον μὲν ὅτι πολλάκις ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας ἔχουσι βεβλαμμένους τοὺς ὀδόντας, δεῦτερον δὲ, ὅτι βλάπτονται συγχρόνως οἱ ἀντιστοιχοῦντες ὀδόντες ἑκατέρωθεν, καὶ τρίτον ὅτι ἡ βλάβη αὕτη εἶναι μετὰ νοσημάτων ἐν τῷ σώματι ὄντων, οἷα εἶναι ἡ ραχίτις, ἡ σομακάκη, ἡ ὑδραργυρίασις, κακὴ ἔξις, σῆθος ἀδύνατον, κ. τ. λ. ἢ δὲ νέμησις τῆς τερηδόνας εἰς τοὺς γειτνιαζόντας ὀδόντας γίνεται, ὡς φαίνεται, διὰ συλλογὴν μορίων τῶν βρωμάτων, ἅπερ

ἐμμένοντα φθείρονται, ἢ διὰ τὴν ἐν ἔλκῃ τῷ σώματι δυσκρασίαν μᾶλλον, ἢ δι' ἰδιάζουσαν μετάδοσιν τῆς φθορᾶς τοῦ κατὰ πρῶτον φθαρέντος ὀδόντος.

Ὁ Κοφφινιέρης (Coffinier) δοξάζει, ὅτι εἰς τοὺς ἔχοντας στήθος ἀθάνατον δὲν πρέπει νὰ ἰατρεύωμεν τὴν ὀδονταλγίαν αὐτῶν ἐξαιρέσει τῶν βεβρωμένων ὀδόντων, ἐπειδὴ διὰ τῆς διατηρήσεως αὐτῶν δύναται νὰ γίνηται εἰς αὐτοὺς παροχέτευσις ἀπὸ τοῦ στήθους ἀγαθοεργός.

§. 538.

Πρὸς προφυλακὴν τῆς περαιτέρω προχωρήσεως τῆς τερηδόνης τῶν ὀδόντων οὐδὲν ἔχομεν ἕλλο νὰ πράξωμεν εἰμὴ ν' ἀφαιρέσωμεν τὰ αἰτί' αὐτῆς, καὶ νὰ διορθώσωμεν τὴν κρᾶσιν τοῦ ἀρρώστου. Τοῦτο ὁμῶς δὲν δύναμεθα πάντοτε νὰ ἐνεργήσωμεν, ἐπειδὴ πολλάκις οὐδεμίαν αἰτίαν ἀνευρίσκομεν φανεράν.

§. 539.

Πρὸς παρεμποδισμόν δὲ τῆς περαιτέρω βλάβης τοῦ ὀδόντος, μετεχειρίσθησαν οἱ ἰατροὶ πολλὰ βοηθήματα, σκοπὸν ἔχοντα ἢ νὰ ἐξαλείψωσι τὸ τερηδονισμένον μέρος τοῦ ὀδόντος, ἢ νὰ προφυλάξωσιν αὐτὸν ἀπὸ τῆς βλάβης τοῦ ἀέρος καὶ τῶν βρωμάτων· εἰσὶ δὲ ταῦτα οἰνοπνευματώδη καὶ ἄρωματικά βάμματα, αἰθέρια ἔλαια, καὶ αὐτὸ τὸ πεπυρακτωμένον σιδήριον. Τῆς τερηδόνης δὲ κατ' ἐπιπολὴν οὔσης, ὠφελεῖ, λέγουσι, καὶ ἡ ξέσις τοῦ βεβρωμένου μέρους τοῦ ὀδόντος· τῶν βοηθημάτων τούτων τὰ μὲν πρῶτα ὀδονταὶ διὰ τῆς ἐνεργείας αὐτῶν νὰ ἐλαττώσωσι μὲν τὴν αἰσθησιν τοῦ φερομένου εἰς τὸν πάσχοντα ὀδόντα νεύρου καὶ οὕτω νὰ ἐμποιήσωσιν ἀνωδυνίαν, συνάμα δὲ καὶ εὐωδίαν, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν πρόοδον τῆς τερηδόνης νὰ ἐμποδίσωσιν· ἢ δὲ ξέσις τοῦ βεβρωμένου ὀδόντος ὠφελεῖ μὲν, ἀλλὰ προσκαίρως, ἐπειδὴ τὸ κακὸν ἀναγεννᾶται μετ' οὐ πολὺ καὶ προοδεύει τάχιον· ἢ δὲ περιπλήρωσις τοῦ βεβρωμένου ὀδόντος μετὰ μολύβδου κ. τ. λ. ἢ ἡ ἐμμολύβδωσις, ἐξαλειφομένης πρῶτον διὰ δριμέων φαρμάκων τῆς αἰσθησεως τοῦ νεύρου, ἐμποδίζει μὲν τὸν ἀέρα καὶ τὰ βρώματα, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν τερηδόνα· διὰ τοῦτο ὁ ὀδὸς κοιλαίνεται ἐπὶ μᾶλλον καὶ ὁ μόλυβδος ἀποπίπτει.

Πρὸς ἀποφυγὴν δὲ τῆς ἐξαιρέσεως τῶν ὀδόντων καὶ πρὸς κώλυσιν τῶν πόνων, μὴ ἐξαιρουμένων τῶν ὀδόντων, μετεχειρίσθησαν τὴν φθορὰν τοῦ νεύρου μὲ πεπυρακτωμένον πλατυνόσυρμα, ἢ μὲ τὸ πεπυρακτωμένον σιδήριον, τὴν ἀνάτρησιν τοῦ ὀδόντος, ἀπαθοῦς οὔσης τῆς στεφάνης αὐτοῦ, κατὰ τὴν ρίζαν, ἐξ οὗ φθείρεται τὸ φερόμενον εἰς τὸν ὀδόντα νεῦρον, καὶ μετέπειτα τὴν μετὰ μολύβδου περιπλήρωσιν τοῦ ὀδόντος· προσέτι δὲ μετεχειρίσθησαν καὶ στυγῆνος ὀξέος νιτρικοῦ ἀκράτου ἕνσταξιν.

§. 540.

Χρησιμώτατον δὲ εἶναι νὰ ἐπιμελῶνται δεόντως οἱ πάσχοντες τοὺς ὀδόντας· ἢ δὲ ἐπιμέλεια συνίσταται εἰς τὸ νὰ διακλύζωσι πολλάκις, καὶ

κατ' ἔξοχὴν μετὰ τὸ φαγεῖν, τοὺς ὀδόντας αὐτῶν ὕδατι χλιαρῷ καὶ ν' ἀφαιρῶσι δι' ὀδοντογλυφίδος ἐκ καυλοῦ πτεροῦ πᾶν ὅ,τι βρῶμα παρεμπίπτει ἀνὰ μέσον τῶν ὀδόντων. Πρὸς καθαρισμὸν δὲ τῶν ὀδόντων, ὅστις πρέπει νὰ γίνηται καθ' ἡμέραν, ἀφείλουσι νὰ μεταχειρίζωνται ὀδοντότριμμα λεπτότατον, συνιστάμενον ἐκ κόνεως Περουδιανοῦ φλοιοῦ καὶ ἠνθρακισμένου ξύλου τῆς φιλύρας, ἀνατρίβοντες αὐτὸ δι' ἀπαλῆς ὀδοντοψήκτρας, καὶ νὰ διακλύζωσι τὸ στόμα πολλάκις μὲ ἀπόζεμα ἐλελιςφάκου μετὰ διὰ λυκίου (Catechu) ἢ διὰ σμύρνης βάμματος χάριν εὐωδίας καὶ καταστολῆς τῶν οὐλῶν.

§. 541.

Ὄταν δὲ ὁ ὀδὸς ὀδυνᾶται, ἡ θεραπεία γίνεται κατὰ τὸ ἐμποιοῦν τὴν ὀδύνην αἷτιον, ἣτις προέρχεται πολλάκις ἐκ ρευματισμοῦ, ἀλίσκει δὲ οὐ μόνον τὸν βεβρωμένον, ἀλλ' ἅπαντας μᾶλλον ἢ ἤττον τοὺς συττοίχους ὀδόντας καὶ πλεόν τοῦ ἡμίσεος προσώπου, καὶ ζητεῖ θερμὴν ἀγωγήν, περιέλησιν τοῦ πεπονθότος τόπου τοῦ προσώπου μὲ μάλλινον ὀθόνιον, προσβολὴν ἐκδορίου ὀπισθεν τῶν ὠτων, καὶ ὅταν ἢ καὶ φλεγμονώδης ἐρεθισμὸς, προσβολὴν βδέλλων κατὰ τοῦ πεπονθότος τόπου. Ἄλλ' ἡ ὀδύνη γεννᾶται πολλάκις καὶ διὰ μόρια βρωμάτων ἐν τῇ κοιλοτήτι τοῦ ὀδόντος διωσθέντα. Δέον λοιπὸν ν' αὐτοπτῶμεν πάντοτε τὸν ὀδόντα καὶ ν' ἀποκαθαρίζωμεν αὐτὸν τῶν τοιούτων ἀκαθαρσιῶν. Μὴ παυομένης δὲ τῆς ὀδύνης μετὰ τοῦτο, μεταχειρίζομεθα φάρμακα, ἢ ἐλαττοῦντα τὴν ὑπερφυετήμενην εὐαισθησίαν, (ταῦτα δὲ εἰσὶ τὰ διακλύσματα τοῦ στόματος ὕδατι χλιαρῷ ἠνωμένῳ μετὰ τοῦ δι' ὀπίου βάμματος, ἢ ἢ ἐν τῷ κοιλώματι τοῦ ὀδόντος ἔνθεσις σφαιρίου βαμβακίνου, νενοτισμένου μετὰ δι' ὀπίου βάμματος, μετὰ κηφουρώδους χλωριόφορμου, ἢ μικροῦ καταποτίου ἐξ ὀπίου), ἢ ἐξαλείφοντα παντελῶς τὴν αἰσθησιν τοῦ νεύρου, ὅσον ἐστὶν ἔνθεσις σφαιρίου βαμβακίνου, νενοτισμένου μετὰ ὀριμέων ὑγρῶν, αἰθερίων ἐλαίων, σωσικρέατος καὶ τῶν πλείστων πρὸς τὴν ὀδονταλίαν διδομένων ἐμπυρευματοδῶν φαρμάκων.

§. 542.

Δέον ἐξ, ὅταν οἱ πόνοι δὲν παύωνται κατ' αὐδέναν τρόπον, ἢ ὅταν οἱ βεβλαμμένοι ὀδόντες δύνανται νὰ ἐώσωσιν ἀρορμὴν εἰς πάθη τῆς γένουος τῶν χειλέων, τῶν κοιλοτήτων τῶν γενύων κ. τ. λ. νὰ ἐξαιρέσωμεν αὐτούς. Τοῦτ' αὐτὸ δὲ πράττομεν καὶ ὅταν οἱ γαλαξίαι ὀδόντες ἐμποδίζωσι τὴν ἔκφυσιν τῶν ἐμμόνων.

Ὄταν δὲ ἡ ρίζα μὲν τοῦ ὀδόντος ἢ ἀπαθῆς, ἢ στεφάνη δὲ διαβεβρωμένη, δυνατόν ἐστι ν' ἀποκόψωμεν ἢ ν' ἀποπρίσωμεν αὐτήν (γίνεται δὲ τοῦτο τμητικῇ ὀδοντάγγει)

ἢ λεπτῶ πριονίῳ συνήθως) καὶ νὰ καυτηριάσωμεν τῆν εὐτως ἀποφιλωθεῖσαν μυελούχον κοιλότητα, ὅταν θέλωμεν νὰ ἐνθέσωμεν ὀδόντα.

§. 543.

Ἡ ἐξαιρέσις τῶν ὀδόντων γίνεται κατὰ διαφόρους τρόπους, καὶ καθ' ἑ μεταχειριζόμεθα ὄργανα· εἰσὶ δὲ ταῦτα, ἡ ὀδοντάγρα, ἡ ὀδοντοκλείς, τὸ γυποπόδιον ἢ ὁ πυραμιδοειδῆς μοχλός.

Ποῖον δὲ τούτων εἶναι προτιμότερον δὲν δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν, ἐπειδὴ ταῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἰδίας καταστάσεως τοῦ ἐξαιρεθησομένου ὀδόντος, καὶ ἐκ τῆς δεξιότητος, ἣν ἔχει ὁ χειρουργός νὰ ἐνεργῇ τούτῳ ἢ ἐκείνῳ τῶ ὀργάνῳ εὐκολώτερον. Ἐν γένει δὲ ἡ ὀδοντάγρα βλάπτει μὲν ἥττον τῶν ἄλλων τοὺς ὀδόντας, ἀλλ' εὐχρηστος εἶναι μόνον πρὸς τοὺς ἐμπροσθίους ἢ πρὸς τοὺς κινουμένους γομφίους· ἡ δὲ ὀδοντοκλείς χρησιμεύει κάλλιστα πρὸς ἐξαιρέσιν τῶν γομφίων, ἐπειδὴ δι' αὐτῆς δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν μεγάλην βίαν χωρὶς νὰ βλάψωμεν τοὺς ἄλλους ὀδόντας, οὐδένα τῶν παρακειμένων ὀδόντων ὡς ὑπομόχλιον αὐτῆς μεταχειριζόμενοι· ἔχει ὅμως τὸ κακόν, ὅτι συνθλά πολύ τὰ οὖλα, καὶ ἀποθραύει τὸν ἐξαιρούμενον ὀδόντα· τὸ δὲ γυποπόδιον καὶ τὸν πυραμιδοειδῆ μοχλὸν μεταχειριζόμεθα μόνον πρὸς ἐξαιρέσιν τῶν ῥιζῶν τῶν ὀδόντων.

Ἄχρηστα δὲ πρὸς ἐξαιρέσιν τῶν ὀδόντων εἰσὶ τὸ ἀναβόλαιον καὶ ὁ πελεκάν, ἐξ οὗ καὶ κατέλιπον ταῦτα.

§. 544.

Θέλοντες δὲ νὰ ἐξαιρέσωμεν τοὺς ἐμπροσθίους τῆς κάτω γένους ὀδόντας, ἰστάμεθα ἐμπροσθεν τοῦ καθημένου ἐπὶ δίφρου ἀρρώστου, θλίβομεν πρὸς τὰ κάτω τὸ χεῖλος διὰ τοῦ λιχανοῦ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς, βάλλομεν τὸν μὲν ἀντίχειρα εἰς τὸν παρακείμενον ὀδόντα, τοὺς δὲ λοιποὺς δακτύλους ὑποκάτω τῆς γένους, καὶ συλλαμβάνομεν μὲ τὴν καμπύλην ὀδοντάγραν τὸν αὐχένα τοῦ ἐξαιρεθησομένου ὀδόντος ὡς δυνατόν βαθυτέρῳ διακινουῦντες δὲ κατὰ μικρὸν πρὸς τὰ ἔνδον καὶ ἔξω, ἐξελκύομεν αὐτὸν διὰ μιᾶς πρὸς τὰ ἄνω. Θέλοντες δὲ νὰ ἐξαιρέσωμεν τοὺς ἐμπροσθίους τῆς ἄνω γένους ὀδόντας, ἰστάμεθα ὀπισθεν τοῦ καθημένου ἐπὶ ταπεινοῦ δίφρου ἀρρώστου, ἀπάγομεν μὲ τὸν ἀντίχειρα τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τὸ χεῖλος, καὶ συλλαμβάνομεν μὲ τὴν εὐθεῖαν ὀδοντάγραν τὸν ἐξαιρεθησόμενον ὀδόντα, διακινουῦμεν κατὰ μικρὸν πρὸς τὰ ἔνδον καὶ ἔξω, καὶ ἐξελκύομεν αὐτὸν διὰ μιᾶς πρὸς τὰ κάτω.

§. 545.

Οἱ δὲ γομφιοὶ ἐξαιροῦνται μὲ τὴν ὀδοντοκλειῖδα τὸν δε τὸν τρόπον. Ὁ χειρουργός, προσαρμόσας πρῶτον εἰς τὸν πώγωνα τῆς κλειίδος τὸ ἀρ-

μόδιον ἄγκιστρον, περριλίσσει αὐτὸν μὲ λεπτὸν ὀδόνιον καὶ ἴσταται ἔμπροσθεν τοῦ καθημένου ἐπὶ κοινοῦ δίφρου ἀρρώστου, ἔπειτα λαμβάνει τὴν λαβὴν τῆς κλειδὸς τῆ δεξιᾶ μὲν τῶν χειρῶν, ὅταν ὁ ἐξαιρεθησόμενος ὀδούς ᾖ ἐν τῇ ἀριστερᾷ πλευρᾷ τῆς γένυος, τῇ ἀριστερᾷ δὲ, ὅταν οὗτος ᾖ ἐν τῇ δεξιᾷ, ἔχων τὸν λιχανὸν δάκτυλον ἐπιτεταμένον εἰς τὸ στελαιὸν τῆς κλειδὸς, ἐπιβάλλει τὴν αἰχμὴν τοῦ ἄγκιστρού ὀδηγῶν αὐτὴν μὲ τὸν λιχανὸν τῆς ἐλευθέρας χειρὸς εἰς τὴν ἐντὸς πλευρὰν τοῦ ὀδόντος, καὶ κρατεῖ αὐτὸ διὰ τοῦ εἰρημένου δακτύλου ἀπαρακίνητον· μετὰ τοῦτο δὲ στρέφει τὴν λαβὴν τῆς κλειδὸς ἡμικυκλίως πρὸς τὰ κάτω μὲν ὅταν ὁ ὀδούς ᾖ ἐν τῇ κάτω γένυϊ, πρὸς τὰ ἄνω δὲ ὅταν ἐν τῇ ἄνω, καὶ οὕτως ἐξελκύει τὸν ὀδόντα· καὶ ἡ ἐξελκύεται οὗτος ὄλως, ἢ μένει συνεχόμενος ἔτι εἰς τὰ οὐλα· ἐξαιρούμεν δ' αὐτὸν τότε ἢ μὲ τὴν ὀδοντάγραν ἢ μὲ τὸν δάκτυλον. Ὅταν δὲ, διὰ τὴν βλάβην τοῦ ὀδόντος κατὰ τὴν ἐντὸς πλευρὰν αὐτοῦ, θέλωμεν νὰ ἐξελκύσωμεν αὐτὸν πρὸς τὰ ἔνδον, ἐπιβάλλομεν τὸ ἄγκιστρον εἰς τὴν ἐκτὸς πλευρὰν τοῦ ὀδόντος καὶ στρέφομεν τὴν λαβὴν τῆς κλειδὸς πρὸς τὰ ἔνδον.

§. 546.

Ὅταν δὲ ἡ ἐξαιρέσις γίνηται μὲ τὸ γυποπόδιον, οἱ οὐ πρέπει νὰ ἐξαιρῶνται μόνον σειόμενοι ὀδόντες, ὁ χειρουργὸς ἴσταται ἔμπροσθεν μὲν τοῦ καθημένου ἐπὶ συνήθους δίφρου ἀρρώστου, ὅταν μέλλῃ νὰ ἐξελκύσῃ ὀδόντας τῆς κάτω γένυος, ὀπισθεν δὲ τοῦ καθημένου ἐπὶ ταπεινοῦ δίφρου ἀρρώστου, ὅταν μέλλῃ νὰ ἐξελκύσῃ ὀδόντας τῆς ἄνω γένυος· ἐμπήγει δὲ τὸν ὄνυχα τοῦ ἐργαλείου εἰς τὴν ρίζαν τοῦ ἐξαιρεθησομένου ὀδόντος, βάλλων καὶ τὸν λιχανὸν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς εἰς τὴν ἐντὸς πλευρὰν τοῦ ὀδόντος, καὶ οὕτως ἐξελκύει πρὸς τὰ ἔνδον μὲν καὶ ἄνω, ὅταν ὁ ὀδούς ᾖ τῆς κάτω γένυος, τ' ἀνάπαλιν δὲ, ὅταν ᾖ τῆς ἄνω γένυος.

§. 547.

Οἱ ἀποτεθραυσμένοι ὀδόντες καὶ αἱ ρίζαι αὐτῶν, ὅταν μὲν σείωνται, ἐξελκύνονται μὲ τὴν ὀδοντάγραν καὶ τὸ γυποπόδιον, ὅταν δὲ δὲν σείωνται, μὲ τὴν ὀδοντοκλειδα. Μόνον δὲ, ὅταν οὕτω δὲν ἐξαιρῆται ὁ ἀποτεθραυσμένος ὀδούς, μεταχειρίζομεθα τὸν μοχλόν, οὗ τὸ ἄκρον, στηρίζαντες πρῶτον τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀρρώστου εἰς τόπον τινὰ στερεόν, ἐμπήγομεν ἀρκούντως βαθέως ἀνά μέσον τοῦ φατνίου καὶ τῆς ρίζης, καὶ διασειόντες μοχλικῶς τὸν ὀδόντα καθ' ἕ μέρος οὗτος δὲν ἀνθίσταται πολὺ, ἐξελκύομεν αὐτὸν, καὶ ὅταν ἡ ρίζα δὲν σείηται, ἐμπήγομεν δύο μοχλοὺς ἐκατέρωθεν τοῦ ὀδόντος, ὡς ἤδη εἴρηται.

§. 548.

Κακὰ δ' ἐν καιρῷ τῆς ἐξαιρέσεως καὶ μετὰ τὴν ἐξαιρέσιν τοῦ ὀδόντος δύνανται νὰ συμβῶσι ταῦτα· ἐπόθραυσις τῆς κεφαλῆς τοῦ ὀδόντος, κάταγμα τοῦ φατνίου, θλάσις, ῥήξις ἢ καὶ παντελὴς ἀφαίρεσις τῶν οὐλῶν, σείσις τῶν παρακειμένων ἀπαθῶν ὀδόντων, ἀτελὴς ἐξαιρέσις τοῦ ὀδόντος, κάταξις τῆς σιαγόνος, παρολίσθησις τοῦ ἀγκίστρου ἀπὸ τοῦ βεβλαμμένου ὀδόντος πρὸς τινα τῶν ἀπαθῶν καὶ ἐξαιρέσις αὐτοῦ τοῦ ἀπαθοῦς· μεγάλη αἰμορραγία, φλεγμονὴ καὶ ἐμπύησις τῶν οὐλῶν καὶ τερηδῶν τῆς φατνιοῦχου ἀποφύσεως. Ὅταν ἀποθραυσθῇ ἡ κεφαλὴ τοῦ ὀδόντος, ὀφείλομεν νὰ ἐξαιρέσωμεν τοῦτον κατὰ τὸν εἰρημένον ἤδη τρόπον· ὅταν δὲ παρασχισθῇ τὸ φατνίον, ἐξελκύομεν εὐθύς τὰς ἀπολύτους παρασχίδας, καὶ ἐπιπιέζομεν εἰκότως τὰς ἔτι συνεχομένας εἰς τὸν οἰκτεῖον τόπον· πρὸς δὲ τὴν θλάσιν τῶν οὐλῶν μεταχειρίζομεθα διακλύσματα σταλτικά· ὅταν δὲ πρὸς τὸν ἐξαιρούμενον ὀδόντα συνέχῃται μέρος μικρὸν τῶν οὐλῶν, καθαιροῦμεν τοῦτο μὲ τὸ ψαλλίδιον· τοὺς δὲ διασεισθέντας παρακειμένους ὀδόντας στηρίζομεν μὲ νῆμα πρὸς τοὺς πλαγίους αὐτῶν στερεοὺς, καὶ ἐμποδίζομεν τὴν μάσσησιν στερεῶν τροφῶν. Ὅταν δὲ ὁ ὀδὸς διασεισθῇ χωρὶς νὰ ἐξαιρεθῇ, οἱ πόνοι μὲν παύονται πολλάκις καὶ ὁ ὀδὸς μένει στερεὸς ἐν τῷ φατνίῳ αὐτοῦ· ἡ δὲ τερηδὼν αὐτοῦ προοδεύει. Ἄλλὰ πολλάκις ὁ διασεισθεὶς ὀδὸς ἐνεργεῖ πρὸς τὸ φατνίον αὐτοῦ ὡς ἀλλότριον σῶμα, καὶ δύναται νὰ προξενῇ ἐπομένως πόνου, νὰ πάθῃ δ' ἐκ τούτου τὰ οὐλα καὶ ὁ ἐντὸς τοῦ φατνίου ὑμῆν, καὶ οὕτω νὰ γείνη ἀναγκαία ἡ ἐξαιρέσις τοῦ ὀδόντος. Τὸ δὲ κάταγμα τῆς κάτω γένυος ἀπαιτεῖ τὴν αὐτὴν θεραπείαν. Τὸν δ' ἐξαιρεθέντα ἀπαθῆ ὀδόντα ἐμβάλλομεν καὶ πάλιν εἰς τὴν οἰκτεῖαν θέσιν καὶ προσεπιδέομεν αὐτὸν νῆματι πρὸς τοὺς παρακειμένους ὀδόντας. Εἰς παντὸς ὀδόντος ἐξαιρέσιν γίνεται μικρὰ αἰμορραγία, ἣν δεόν νὰ μὴ ἐπιστήσωμεν εὐθύς, ἐπειδὴ δι' αὐτῆς ἐμποδίζεται ἡ γένεσις τῆς φλεγμονῆς τῶν οὐλῶν κάλλιστα, καὶ εἰς ἐπίσχεσιν αὐτῆς ἀρκεῖ διάκλυσμα τοῦ στόματος ἐξ ὕδατος καὶ ὄζου, καὶ συμπίεσις τοῦ κενοῦ γενομένου τόπου. Ἄλλ' ἡ αἰμορραγία εἶν' ἐνίοτε μεγάλη, καὶ τοῦτο ἴσως διότι διαβρῆγγυται ἡ καταφερομένη εἰς τὸν ἐξαιρούμενον ὀδόντα ἀρτηρία, καὶ κεῖται ἔτι εἰς τὸ ὀστοῦν χωρὶς νὰ δύναται νὰ συσταλῇ, ἢ δεύτερον διὰ τὴν ἐνυπάρχουσαν τῆς στομακάκης διάθεσιν. Πρὸς ἐπίσχεσιν τῆς αἰμορραγίας ἀνάγκη νὰ συμπίεσωμεν ἰσχυρῶς τὸν κενὸν γενομένον τόπον, ἐμπωματίζοντες αὐτὸν μοτῷ διαβρόχῳ εἰς διάλυμα στυπτηρίας, εἰς τοῦ Θεδένου τὸ ἀντιτραυματικὸν ὕδωρ κ. τ. λ. ἢ ἀγαρικῷ, ἐφ' ᾧ ἐπιπέσσομεν ξηρὸν τι στυπτικόν, ἢ σφαιρίῳ κηροῦ, καὶ βάλλοντες ἐπὶ τοῦ ἐπιπέματος τούτου

σπληνίον μικρόν, ὃ δὲ ἄρρωστος συσφίγγει στερεῶς τὰς σιαγόνας. Ὅταν δὲ ἦ ἀνεπίσχετος ἢ αἱμορραγία, μεταχειριζόμεθα καὶ τὸ πεπυρακτωμένον σιδήριον, καὶ ὅταν αὕτη προέρχεται ἐκ στομακάκης καθολικῆς, προποτίζομεν ταυτοχρόνως τὸν ἄρρωστον καὶ τὰ ὀξέα. Ἡ δὲ ἐπιγενομένη φλεγμονὴ τῶν οὐλῶν ζητεῖ μαλακτικὴν θεραπείαν, πυριάσεις ὑγρὰς ἐκ γάλακτος, ἢ ἐκ σύκων εἰς γάλα ἐψημένων κ. τ. λ. ἀλλ' ἢ φλεγμονὴ αὕτη ἔρχεται εἰς ἐκπύσιν, ἥς τὸ ἀπόστημα δεόν νὰ κατασχάσωμεν μὲ τὸ φλεβοτόμον, ἂν δὲν σχάσῃ ἀφ' ἐαυτοῦ. Τὸ στόμιον τοῦ κατασχασθέντος ἀποστήματος ἀποφράσσεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χρήσει τῶν μαλακτικῶν διακλυσμάτων τοῦ στόματος· τὴν αὐτὴν θεραπείαν ζητεῖ καὶ ἡ παρουλίς, ὅταν προέρχεται ἐξ ὀδόντος βεβλαμμένου, ἂν ὁμῶς ἐξ αἰτίας αὐτοῦ δὲν ἀποφράσσῃται, ἀνάγκη πᾶσα τότε νὰ ἐξαιρέσωμεν αὐτόν ὅταν ὁμῶς γεννηθῇ τερηδὼν τῆς φατνιούχου ἀποφύσεως τῆς σιαγόνος, ἢ τερηδὼν αὕτη χρεῖαν ἔχει τῆς κατὰ τοὺς γενικοὺς κανόνας θεραπείας.

§. 549.

Τὰ συρίγγια τῶν ὀδόντων (ἴδ. §. 535) ἀπαιτοῦσι τὴν ἐξαίρεσιν τοῦ βεβλαμμένου ὀδόντος καὶ τὴν χρήσιν ἔπειτα τῶν στυπτικῶν διακλυσμάτων καὶ ἂν διὰ τούτων δὲν ἴαθῇ τὸ συρίγγιον, αἰτία τούτου πρέπει νὰ εἶναι ἢ καὶ ἄλλος βεβλαμμένος καὶ ὡσαύτως ἐξαιρετέος ὀδούς, ἢ τερηδὼν τῆς φατνιούχου ἀποφύσεως, κατὰ τοὺς γενικοὺς κανόνας θεραπευτέα. Τὰ δὲ σαρκώματα τῶν οὐλῶν εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔκγονα βεβλαμμένου ὀδόντος ἢ μέρους τινὸς τῆς φατνιούχου ἀποφύσεως, καὶ ταῦτα πρέπει νὰ καθαιρεθῶσιν ἀπὸ τῆς βάσειος μὲ τὸ μαχαίριον ἢ δ' ἐκ τούτου γενομένη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μεγάλη αἱμορραγία ἐπέχεται διὰ στυπτικῶν φαρμάκων καὶ διὰ τῆς πίεσεως ἢ διὰ τοῦ πεπυρακτωμένου σιδήριου, ὅπερ συντείνει καὶ πρὸς κώλυσιν τῆς ἐκ νέου γενέσεως τοῦ σαρκώματος· ἂν δὲ μετὰ τὴν καθάίρεσιν τῆς ἐπουλίδος ἀνακαλύψωμεν ὀδόντα τινὰ βεβλαμμένον ἢ τερηδόνα τῆς φατνιούχου ἀποφύσεως, δεόν τὸν μὲν ὀδόντα νὰ ἐξαιρέσωμεν, τὴν δὲ τερηδόνα νὰ θεραπεύσωμεν κατὰ τοὺς γενικοὺς κανόνας.

§. 550.

Ἄξιον δὲ νὰ εἴπωμεν ἰδίως ἐνταῦθα περὶ τῆς χαλαρότητος τῶν ὀδόντων, ἥτις εἶναι φλεγμονώδους παθήσεως τοῦ περιαμπέχοντος τὰ φατνία τῶν ὀδόντων ὑμένος, καὶ τῆς συλλεγομένης τρυγὸς ἔκγονος. Ἡ φλεγμονὴ τοῦ περιαμπέχοντος τὰ φατνία ὑμένος γεννᾶται πολλάκις μὲν ἄνευ προδήλου αἰτίας, πολλάκις δὲ μετὰ ψύξιν εἰς ἓνα τῶν ὀδόντων ἢ εἰς πλείονας ὁμοῦ μετ' ὀδύνης, μετὰ μείζονος ἐρυθρότητος καὶ ἐξογκώσεως τῶν

οὔλων, καὶ μετ' αἰσθήσεως ὡς ἂν οἱ ὀδόντες μακρότεροι ἐγένοντο. Ἡ ὀδύνη γίνεται κατ' ἐξοχὴν ἐπὶ τῇ ἐπιθλίψει τοῦ ὀδόντος καὶ ἐπὶ τῇ μασσῆσει. Μετὰ πολὺ δὲ ἢ ὀλίγον χρόνου διάστημα προφαίνεται πῦον μεσηγῦ τοῦ ὀδόντος καὶ τοῦ οὔλου. Τὸ οὔλον ἐξογκοῦτ' ἐπισημότερον καὶ ἀπολύεται τοῦ ὀδόντος πρὸς τὴν ρίζαν. Ὁ ὀδὸς γίνεται χαλαρὸς καὶ τέλος ἀποπίπτει χωρὶς νὰ ὑπάρχη ἀλλοίωσις τις αὐτοῦ. Ἡ θεραπεία γίνεται διὰ προσβολῆς βδέλλων καὶ μαλθακῶν διακλυσμάτων τοῦ στόματος. Σταλτικὰ βοηθήματα αὐξάνουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ κακόν· ἢ δὲ ἔσω προπότισις τοῦ ἰώδους ἐφάνη μοι ἐνίοτε χρησιμωτάτη. Τῆς τρυγὸς ἢ καταύλις εἰς τοὺς ὀδόντας, ἥτις κατὰ εἰνας περιπτώσεις πλάσσεται ταχέως εἰς ἀνθρώπους τινὰς καὶ ὑπερβαλλόντως ἔνεκεν ἰδιαζούσης τοῦ σιέλου ποιότητος, ἀπωθεῖ κατὰ μικρὸν τὸ οὔλον ἀπὸ τῶν ὀδόντων, τοῦτο δ' εὐρίσκεται χαλαρὸν πάντοτε καὶ κατὰ μικρὸν ἐξαλείφεται· ὁ ὀδὸς γίνεται χαλαρὸς καὶ ἀποπίπτει τέλος. Οἰκεία τῆς τρυγὸς ἀφαίσεις, καὶ διακλύσματα σταλτικὰ εἰσὶν ἃ μόνον βοηθήματα ἑνὸς νὰ μεταχειρισθῶμεν. Ἡ ξανθὴ τρυξ εἶναι πολλῶ ἀδλαβεςτέρα, ἢ ἡ μέλαινα. Ἐγειναν δὲ οἱ ὀδόντες χαλαροί, ἑνὸς νὰ στηρίξωμεν αὐτούς, δι' ἐπιθέσεως καὶ οὕτω νὰ διατηρήσωμεν αὐτούς ἐπὶ χρόνον πολὺν πολλάκις. Περὶ δὲ τοῦ καρκινωματοῦδους καὶ σκιρρώδους ἔλκου· ὁ λόγος ἔστω ἐν τῷ περὶ τῶν ὀργανικῶν ἀλλοιώσεων τῶν μορίων.

